

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 4. marcija 1891.

Obseg: Hranjenje semena. — Kako obdelovati domače trte, da se jih ne loti trtna uš. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Hranjenje semena.

Dobro posušeni vretenci smrečjih ali drugih vrhov, katerim se lubad omaji, dado se prav dobro porabiti, ako so dovolj močni, za držanje semenu, kakor to kažeta podobi 1. in 2. Deblo se namreč odreže kakih 5 centimetrov pod in 20 do 25 centimetrov nad vejami vretenčevimi, in veje same se okrajšajo na 10 do 15 centimetrov. Za žico na stropu kake zračne shrambe obešeni taki vretenci služijo za obešenje semenskih vrečic. Tukaj shranjeno seme ne dela nikakega napotja, in miši ne morejo do njega.

Za vsako seme pri-skrbi posebno vrečico. Vsaki taki vrečici priveži tablico iz trdega popirja ali lesa, na kateri je zapisano ime semenu. V vsaki vrečici naj bode seme le ene rastlinske vrste in v posebnih zavitkih posamezne vrste zaznamovane z imenom in letnikovo številko. Ob setvi vzemi vedno najstarejše seme, katero pa poprej preskusi, če je dovolj kaljivo. Ako spoznaš, da je slabo in nekaljivo, zavrzi je. Staro

zelenjadno seme, ki je pa še kaljivo, je boljše, nego novo. Oprezni vrtnarji kupijo semena sploh uže eno leto poprej, naredo najprvo majheno poskušnjo, in če se obnese, posejejo vse seme. Vsako zrno dobrega semena shrani za poznejšnji čas.

So pa tudi semena, ki se veliko let izvrstno ohranijo v mešičkih ter ne izpadejo. Taki mešički se dobro posušeni povežejo v butarice, zaznamenovane z letno številko in imenom ter se obesijo na gori popisane držaje. Dostikrat pošiljajo semenski trgovci s semenom vred navodila o rabi. Taka navodila se denejo k semenu v zavoj, da so vedno pri roki.

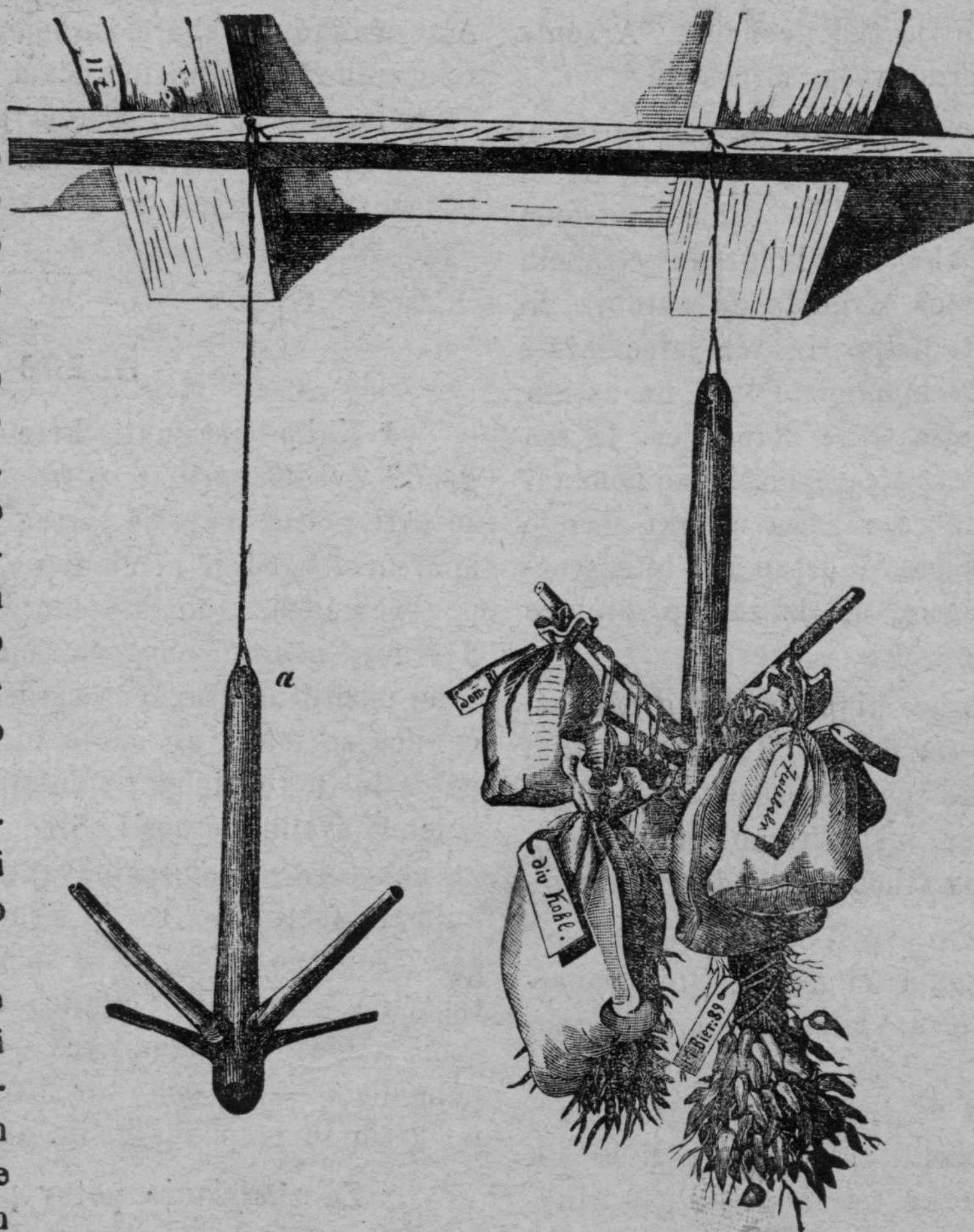
„Oeconom“.

Kako obdelovati domače trte, da se jih ne loti trtna uš.*)

Predlansko leto me je povabil neki posestnik pri Zagrebu, da si ogledam dne 15. avgusta njegov vinograd, katerega je ubranil trtni uši.

*) Ta članek smo prejeli od večšega dolenjskega vinsčaka s prošnjo, da ga prijavimo. Ako

ravno se ne strinjamo z vsem, priobčili smo vendar članek, škoditi ne more, če kedo zvrši te poskuse.

Podoba 1.

Podoba 2.

S čim je dotičnik svoj vinograd ubranil, ni bilo povedano. Potrebno je bilo toraj to skrivnost razmišljevati, kar sem tudi storil, in v nastopnem objavljam sad svojega razmišljanja.

Kako naj se torej ušem zabrani, da trt ne uničijo? To se došeže na nastopni način: Vzemi svišča (sipe) ali katerega drugega prav finega peska ter primešaj na dva dela svišča en del zmletega navadnega žvepla (žvepleni cvet je predrag) in en del presejanega lesnega pepela, ki pa ne sme biti izlužen (izkuhan). Sedaj odgrebi zemljo okoli trte kakih 8 % na globoko in ravno toliko na široko, osnaži trto in napolni nastalo jamico z gori navedeno zmesjo, katero dobro pritisni k trti.

Svišč mora biti dober kremenski pesek brez primešane ilovice in apnenika, zato da se, kadar ga dež zmoči, ne sprime ter ostane sipčen. Le sipčen pesek zabrani uši priti ob trti doli do korenin.

Dobro bi tudi bilo trto, predno se naspe okoli nje ta zmes, obdrgniti po odgrebenem delu s samo žvepleno moko.

Zakaj naj rabi poleg svišča tudi žveplo? Hermann Göthe, docent za vinstvo na Dunajski visoki šoli za kmetijstvo, piše da v okolici Tržaški, Goriški, Tridentski, koder še sedaj trte zaradi plesnobe žvepljajo, še vedno ni trtne uši. Kakor kaže, je žveplo uši zoprno. Jaz svetujem rabiti žveplo v koscih, ker ima tako več arzenika v sebi nego žvepleni cvet, in je tudi cenejše. Arzenik pa naredi žveplo še bolj zoprno vsem mrčesom.

Ako zabranimo ušem do korenin, zmaga je naša, to seveda v vinogradu, o katerem smo prepričani, da ni še trtne uši v njem. Zakaj? Trtna uš pride na trojen način h koreninam. Uš se nahaja v vinogradu v raznih oblikah. Krilata uš od meseca avgusta do oktobra, ki zalega jajca na spodnje plati listja. Iz teh jajec izvleče se jeseni samci in samice, ki nimajo ne kril, ne ustnih organov ter zaležejo na starejše trtne dele jajca. Iz teh jajec, katera imenujemo zimska jajca, izležejo se pomladi sicer nekrilate, a drugače dobro razvite uši, ki zlezejo na korenine ter se tam kot prave trtne uši hitro razmnože. Po leti izležejo nekatere uši iz zemlje, preleve se ter postanejo krilate.

Drugo pot popisuje Göthe, ki pravi, da gredo uši pod zemljo od ene korenine na drugo. Tretjo pot tudi popisuje ter trdi, da vse one uši, ki so vinograd uže uničile, izležejo iz zemlje ter instinktivno potujejo, in sicer po noči v drug še zdrav vinograd, koder zopet ob trtah zlezejo v zemljo.

Proti prvemu in drugemu načinu potovanja naperjena je naša zmes, in iz njo se lahko vsak vinograd ohrani.

Za večo varnost bilo bi pa še to le priporočati:

- 1.) Precej po trgatvi obreži trte ter osnaži lubad.
- 2.) Vse odpadke in odrezke ter listje požgi v vinogradu na mestu, da ž njimi pogonobiš kolikor mogoče veliko zimskih jajec.

3.) Vse trte namaži jeseni z beležem od apna in krvi. S tem se naredi gladka lubad, ki ni skrivališče raznim mrčesom.

Ako bi se vsi vinogradniki za to delo odločili in več let tako ravnali, prepričan sem, da bi trtna uš izginila, ker s tem bi jej onemogočili nadzemeljsko življenje.

Posestnikom okuženih vinogradov podal bi rad še ta le svet veščaka H. Götheja: Kdor hoče svoj opustošeni vinograd zasaditi z ameriškimi trtami, naj pomisli, da so Američanke bolj izbirčljive glede tal, lege, podnebja i. t. d., nego naše domače trte. Zaradi tega je boljše poprej, predno hočemo narediti velik vinograd, da si priskrbimo od vsake vrste ameriških trt, ki so stanovitne zoper trtno uš, nekaj reznikov. S temi rezniki pocepi v vinogradu domače trte, in sicer v sklad ter 1 čevelj globoko pod zemljo. Cepičem moraš seveda imena omisliti, to pa, če jim privežeš tablice od svinčene pločevine, na kateri je zapisano ime. Vsako trto lahko požlahtniš z dvema cepičema. Po dovršeni cepitvi prispi zemlje okoli domače trte. Göthe trdi, da se v tej globočini skoraj vsi cepiči primejo, vsi pa da ne uspevajo. Tistim, ki uspevajo, prijajo zemlja, lega in podnebje tega vinograda. Od teh potem vzemi reznike in z njimi posadi ves vinograd. Američanke pa sadi najmanj po 1 meter narazen ter jih potem pocepi z domačimi. Američanke potrebujejo mnogo in dobrega gnoja. Namesto svinčenih znamenj priporočam epenkaste (Pappendeckel), na koje zapiši ime, potem jih pa namoči v firneži iz lanenega olja ter jih posuši. Take znamke trajajo tudi pod zemljo več let, in pisava ostane vidna.

Razne reči.

* Kako pregnati krte in poljske miši iz vrtnih gred? Zveden vrtnar piše o tem takole: Vsako leto so krti razrivali moje vrtno grede. Ker si pa krt po zimi in v zgodnji pomladi ne razriva svojih poti počez pod površjem, ampak se preriva naravnost iz globine navzgor, ni bilo mogoče, ujeti ga v skopec. Treba je torej misliti na drugačna sredstva. S petrolejem namočene cunjice so malo, ali skoro nič hasnile, karbolna kislina pa je le tako dolgo učinjala, dokler se ni na dežji iznebila svojih lastnosti. Slednjič sem si kupil v lekarnici za nekoliko novcev tako zvanega francoskega olja (oleum animale foetidum, to je črna, oljnata tekočina, katera zelo zoperno diši). Ko sem z nekoliko kapljicami te tekočine namočeno cunjico zagatil v krtino, pregnal sem nadležnega škodljivca, in odkar to delo večkrat ponavljam — so moje gredice pri miru, nepoškodovane po krtih in poljskih miših.

* Za zboljšanje potov po vrtilih ni boljšega nego premogov pepel, in sicer nepresejan, z vso žlindro, kar je v njem. Tega pepela, ki ga je blizu tovarnen in